

לשחרר את הנערים-החיילים של סאלווה קיר

האופי הקיצוני של מודיעין הביטחון בדרום סודן מחייב שהמשתתפים בכתבה זו יישארו עלומי שם. בין שאר הדוגמאות הטרגיות, רצח "הילד האבוד" הדרום-סודני והאזרח הקנדי ריצ'רד לוקייה, וחטיפת העיתונאי קלמנט לוצ'יו לומורנטה הם עדות לסיכון החיים הכרוך בפעילות למען צדק לפליטים בסודן היום.

מאמר מאת מאט הנסון אפריל 16, 2019

אברהם מנגטובה

ידו ציירה בתנועה קלה את היקפו של הסיפור האנושי. בבית תה סיני, בשיא החורף של קלגרי, אברהם סיפר לי את סיפורו. "שקעת לתוך ההיסטוריה", אמרתי לו בהשתאות. השעה השמינית חלפה. הזמנו משקה אחרון מהטאבלט בעל מסך המגע שהיה משוקע בשולחן שלנו.

עמותות מקומיות ואמצעי התקשורת ביקשו לפרסם את סיפורו. "לא הייתי מסוגל לספר להם, כפי שאני יכול לספר לך עכשיו", אמר בקולו הרך. שפת אמו, שפת הדידינגה (Didinga) של מחוז אקווטוריה המזרחית (Equatoria Eastern), בדרום סודן, מהדהדת עדיין במבטאו, כמו גם עקבות של ערבית וסוואהילי. הוא דיבר בטבעיות של מספר סיפורים גדול, שופע עדויות וחזון.

בזיכרונותיו המוקדמים ביותר, אברהם הצטרף אל דודו ואל חבורה של זקני השבט כחבר הצעיר ביותר במחנה בקר נודד. מגיל שש ועד 12 הוא ניזון כמעט רק מחלב פרה טרי, עם תוספת של דם פרה מדי פעם. לעתים רחוקות, מדי כמה חודשים, המחנה היה מתקרב מספיק אל כפר כדי לקנות בסחר חליפין קמח תירס, שאותו נהגו לערבב בחלב לדייסה סמיכה.

עד היום כפרו של אברהם, נגטובה (Ngatuba) שבמחוז בודי (Budi), מרוחק מאוד מכביש ראשי. צריך לצעוד מהעיירה צ'וקודום (Chukudum) במשך כ-12 שעות, דרך אזורי הספר ההרריים שופעי הצמחייה של דרום סודן. "הם לא משתמשים בחשמל, דלק, או גז. אין להם אפילו אופניים", אברהם מזכיר לי בחיוך עליז. מחנות הבקר נודדים ברחבי האזור עם שינויי העונות, כפי שנהגו מימים ימימה.

סיפורו המשמעותי נפתח בשאלה מסקרנת.

"איפה ניקבת את אוזניך?", תהיתי בתמימות. פעם אחת, כשחנה עם הפרות בקרבת כפר, אברהם נזכר, ראה רקדן מסורתי. הייתה לו נוכחות ענקית בתלבושתו עטורת הנוצות, התכשיטים והצבעים. הוא רקד בלהט רב, וראשן של הנערות הסתחרר.

אברהם מיהר להרחיק אל הערבה הפתוחה כדי לנקב את אזניו. היכולת למשוך כל כך הרבה נערות צעירות ולרומם את רוח הכפר באמצעות ריקוד בלבד קנתה את לבו. אך למרות זאת, דודו נזף בו. אברהם רחש כבוד רב לדוד, שגידל אותו כל השנים במחנה הפרות הנודד. למרות שדודו היה בן דידינגה מסורתי, הוא תמך בחינוך לצעירים וניכרה בו אנושיות שלווה ומרשימה.

"מהם הסימנים האלה?" שאלתי, לא יכולתי להסיר את עיני מהצלקות העמוקות על אחד מפרקי ידיו.

"זה מפוליו. נרפאתי בעזרת תרופה מסורתית."

זה היה נצחוני הראשון על המוות. אחרי ילדותו במחנות הבקר הוא חזר לכפרו, נחוש לסיים את לימודיו בבית הספר התיכון בטורית (Torit), בירת מחוז אקווטוריה המזרחית. בשהותו שם לקה בפוליו וכמעט היה לנכה לכל חייו. בעזרת עשבי מרפא וכוח הרצון שלו הצליח שוב ללכת לבית הספר. הריפוי צלח, בדרך נס.

בבוקרה של הבחינה האחרונה הרעימו קולות המלחמה. כולם רצו ליער. הפצצות הרעידו את האדמה והאוויר התמלא עשן ורסיסים. ואז נשמע הרמקול. המורדים דיברו על שאיפתם להביא צדק ושלום לארץ. לאחר אותו בוקר, לא נותר לאברהם אלא להתאבל על דודו, שנרצח בידי כוחות המורדים. וכך החל מסעו מעורר האימה וההשראה לקניה, ברגל, נער בודד בערבות, ששרד למרות חיות טרף, צמא ורעב, להט מדבר ומלחמה.

אברהם מתאר את חוויותיו כשונות מאלו של "הילדים האבודים", שהיו חלק מהגליה מאוחרת יותר. סיפורו נואש אף הוא. הוא שרד בזכות חינוכו הבראשיתי – הוא צד בעלי חיים בעזרת קשת וחץ והסתתר מפני נערים חמושים וצמאי דם ששוטטו

במרחבים צרובי השמש.

דרום סודן בגולה

הסכסוכים שהתפתחו בדרום סודן מאז פרוץ מלחמת האזרחים, בחורף של שנת 2013, גרמו למותם של קרוב ל-400,000 בני אדם, ויצרו כ-200,000 פליטים השוהים בשישה מחנות של האו"ם ברחבי המדינה. יותר מחמישה מיליוני בני אדם נמצאים במצב של חוסר ביטחון תזונתי, ומהם 36,000 נמצאים על סף מוות ברעב. יחידת בריאות נפש יחידה, המכילה שמונה מיטות ופסיכולוג אחד, מטפלת בטרומה הנרחבת שהכיתה באוכלוסייה שמונה 12 מיליון בני אדם.

כיום אברהם חי בקנדה, שם מתגוררים כ-50,000 דרום-סודנים - שביר קטן מתוך שני מיליונים ויותר מבני עמם החיים בגולה. ממושב מחוץ למדינה הוא מנהל את מרכז השלום מאג'י (Centre Peace Maji) באקווטוריה המזרחית, ודרכו הוא הצליח לפתוח מחדש את המסחר בין שבטי הדידינגה והטופוסה (Toposa), שהסכסוך ביניהם גבה את חייו ואילץ את הקהילה להימלט אל ההרים. קולו הוא ייצוג אמתי של חיים שמוקדשים לאידיאלים החברתיים הטמונים בחינוך.

מביתו בקנדה, כשהוא מגובה במשאבי הקהילה, אברהם פוקח עין צופיה על ענייני היום בדרום סודן, כפי שעושים שאר בני עמו בגולה. בארצו, הצעירים פגיעים ביותר למיליטריזציה.

פשעי הגיוס והאימון של נערים-חיילים, חלקם ילדים בני עשר ורובם בני 14-15, החמירו בדרום סודן, המדינה הצעירה בעולם, לאחר שמלחמת האזרחים פרצה שוב, לראשונה מאז הכרזת העצמאות בשנת 2011. לאחר שפתחה בפעולה של רצח עם בבירה, ג'ובה, ב-15 בדצמבר 2013, המשיכה הממשלה הנבחרת המושחתת והטילה את עול השירות הצבאי על צווארם של קטינים תמימים.

לאחר הטבח התחילה ממשלתו של הנשיא סאלווה קיר מאיארדיט (Mayardit Kiir Salva) לגייס ילדים-חיילים לשירות צבאי בכפייה, כביכול כדי לסכל פעולות תגמול. למרבה הצער, פשע בוטה שכזה נגד האנושות הוא נפוץ למדי בין כוחות מורדים מתקוממים, אבל מיד אחרי האלימות הרצחנית בג'ובה, בדצמבר 2013, הזוועה חצתה את הגבולות בין המחנות. מאז, מלחמת האזרחים הארוכה ביותר באפריקה שבה אל האומה הצעירה בעולם, כאשר הממשלה העצמאית הראשונה בדרום סודן מלבה אותה.

רבים מהקטינים לא יצאו מעולם מכפריהם עד שפוטו נחטפו ידי נציגי הממשלה. הובטח להם תשלום של 500 שילינג קנייתי (5 דולרים), והם הובלו במשאיות ליעדים לא ידועים. בכפר אחד נלקחו 400 ילדים למחנה שאימן יותר מאלף נערים, רובם בשנות העשרה המוקדמות. איש אינו יודע כמה מחנות אימונים לילדים-חיילים יש בדרום סודן.

ביום שני, ה-26 בינואר 2015, נמלטו שני נערים, מרקו וג'וליוס, ממחנה שבו היה עליהם להתכונן לקרב בקווי החזית במדינת האיחוד (State Unity) העשירה בנפט. ביום שלאחר בריחתם, המפקד דייויד יאו יאו (Yau Yau) ממדינת ג'ונגליי ם"האו עם עסקה על (Vice News) וייס בחדשות דווח השבוע באותו. כוחותיו מתוך חיילים-ילדים לשחרר התחיל (Jonglei) שהובילה לשחרור של יותר מ-3000 ילדים בני 11 עד 17, שהיו תחת פיקודו של המורד דייויד יאו יאו. למרות זאת, חטיפתם של ג'וליוס ומרקו, שבוצעה ישירות בידי משטר כושל בראשותו של הנשיא סאלווה קיר, מהווה הפרת זכויות אדם חסרת תקדים עד אז.

אברהם תיאר את הבריחה הדרמטית של שני אחייניו ממחנה אימונים ממשלתי ליד אקווטוריה המזרחית. בשעת בוקר מוקדמת של יום חורפי, במערב התיכון של קנדה, הוא התקשר לשני הבנים כשבוע לאחר שנמלטו כדי לוודא שהם אכן זכו בחירותם. הם הצליחו במעשה הנועז בעזרתו הישירה.

בעת שיחתנו, הנערים היו בדרכם למחנה הפליטים קקומה (Kakuma) בקניה, שם יוכלו להירשם ללימודים בבית הספר. אברהם עצמו הגיע ברגל לאותו מחנה פליטים כנער בן אותו גיל, גם הוא במנוסה נואשת מאקווטוריה המזרחית שסועת הקרבות. במשך השנים הבאות הצליח בלימודיו, והפך למוטב מעורר קנאה של מדיניות ההגירה ההומניטרית של קנדה.

הם דיברו ביניהם בשפת הדידינגה. לאחר שהברכות הדרום-סודניות המתארכות עברו לנימה רצינית יותר, אברהם התחיל להציג לנערים שאלות, כאשר הוא מנסה להתגבר על המהומה שברקע.

[1]סטיל מתוך וידאו שצילם אברהם מנגטובה, באחד מביקוריו במולדתו באקווטוריה המזרחית שבדרום סודן.

[Still from a video photographed by Abraham of Ngatuba on his trips](#)
[2] [back to his homeland in Eastern Equatoria, S. Sudan](#)

[3]סטיל מתוך וידאו שצילם אברהם מנגטובה, באחד מביקוריו במולדתו באקווטוריה המזרחית שבדרום סודן.

ילד, פליט ועד

"איך הגעת אל המחנה הצבאי?", שאל אברהם.

המבוגר בין שני הנערים ענה:

"כשפרצה מלחמת האזרחים בג'ובה, כל הנערים הצעירים אולצו להתגייס לצבא. אחי-למחצה ואני נלקחנו לאימונים כדי להילחם עבור המשטר הדרום-סודני."

אברהם הצמיד את הטלפון לאזנו בניסיון לגשר על פני אלפי קילומטרים והבדלי מבט בקליטה משובשת מעיירה קטנה בדרום סודן.

"האם הלכת לשם עם מרקו?", שאל, כשהדאגה לילד ניכרת בקולו.

"לא. אני הגעתי לשם לפניו. לא ידעתי שגם מרקו נלקח מהכפר."

"כשהייתי במחנה האימונים, היו נציגי ממשלה שבאו לאסוף את ילדיהם כדי לשלוח אותם לבתי ספר באוגנדה ובקניה. אחרי דצמבר 2013, נציגי הממשלה אמרו, 'אם אתה בן, אתה יכול לאחוז ברובה ולהילחם'."

אברהם שאל, "בן כמה צריך להיות כדי לקבל רובה ולהילחם?"

"לא ידעתי כלום עד שנודע לי שאנחנו בג'ובה. מאז שנולדתי הייתי רק בכפר. מעולם לא נסעתי לשום מקום, אפילו לא לעיירה הקרובה."

"[כאשר הגעתי לג'ובה] אמרו לי שאני צריך להתאמן כדי להיות אזרח דרום-סודני. אבל לא ידעתי הרבה על האימונים."

"כשחבריי ואני הגענו לצ'וקודום, חיכו לנו חמש מכוניות, להסיע אותנו לג'ובה. נלקחנו מיד מצ'וקודום לטוריט ואז לג'ובה. היינו שלושה שבועות בבסיס צבאי בג'ובה."

"לא היה לי מושג איפה היינו, חבריי ואני.

"הבסיס נראה שונה מאוד מהכפר שלנו. היינו מבודדים.

"האימונים היו קשים. רצנו כל יום. היינו ספוגים במים בוציים ומזהמים, ואחר כך רצנו.

"נהגו בנו באופן רע מאוד. לרוב הכו אותנו ללא סיבה. ישנו בתנאים גרועים. אי אפשר להשוות את זה לשום דבר. אכלנו שעועית וקמח תירס, בלי מלח או שמן. היו שם יותר מאלף נערים, כולם קטינים, מלבד כמה בוגרים. הבנתי שמתייחסים אלי כמו אל רכוש הממשלה. לא היו לי שום זכויות במחנה האימונים. הייתי צריך לעשות כל מה שאמרו לי. כשלא עשיתי הכו אותי.

"רובנו היינו בני פחות מ-18. החברים שלי ואני היינו בני 15.

"האם היו דיבורים על מלחמה במדינת האיחוד?"

"שמענו שהייתה לחימה בבור (Bor), במלקל (Malakal) ובבנטיו (Bentiu), אבל לא ידענו על זה הרבה כי לא דיברו על זה בגלוי. נציגי הממשלה אמרו לנו שאם אתה גבר אתה חייב לתפוס רובה ולהילחם, אבל לא ידענו במי אנחנו צריכים להילחם."

[Still from a video photographed by Abraham of Ngatuba on his trips
\[4\] back to his homeland in Eastern Equatoria, S. Sudan](#)

[5]סטיל מתוך וידאו שצילם אברהם מנגטובה, באחד מביקוריו במולדתו באקווטוריה המזרחית שבדרום סודן.

[Still from a video photographed by Abraham of Ngatuba on his trips](#)

[6] [back to his homeland in Eastern Equatoria, S. Sudan](#)

[7]סטיל מתוך וידאו שצילם אברהם מנגטובה, באחד מביקוריו במולדתו באקווטוריה המזרחית שבדרום סודן.

הבריחה

"כשבן-דודי [ג'וליוס] מצא אותי, הוקל לי מאוד. כשאתה יצרת קשר אתי, קיוויתי שהוא ואני נוכל לברוח ממחנה האימונים", אמר מרקו. הוא נזכר כמה היה מופתע כשהבין שיש דרך מוצא מהמחנה האיום.

"זה היה מסוכן מאוד. היו הרבה מחסומים לאורך הדרך. היה קשה לרבים מאתנו לברוח יחד מהמחנה. היינו צריכים להיות רגועים כשהיינו בתנועה. לפעמים היינו צריכים ללכת ברגל קילומטרים רבים מכיוון שהיה מסוכן."

בארבעה במרץ, 2015, אברהם כתב לעמיתיו ברחבי העולם: "אני מקווה שהכול בסדר. עוד ילד-חייל נמלט היישר משדה הקרב, אחרי ששרד קרבות רבים בבנטיו. הוא עדיין מסתתר בדרום סודן, אך בקרוב הוא יצא ממחבואו." הוא המשיך במאמציו, בדומה לחסידי אומות העולם שסיכנו את חייהם כדי לסייע ליהודים לצאת בבטחה אל מחוץ לאירופה בזמן מלחמת העולם השנייה.

לאחרונה, ב-26 בינואר 2019, בעוד אברהם מתמודד עם החורף הקשה בקלגרי, הוא קיבל שיחת טלפון מדרום סודן. זה היה ראש הכפר שבו נולד באקווטוריה המזרחית, שסיפר לו שבקרוב מאוד ישלימו סלילת כביש מנפוטיוט (Napotipot) למרכז השלום במאג'י. נאמר לו שדרושים רק עוד חמישה ימים לסלילת הכביש, שיספק גישה טובה יותר למרכז השלום, ושם יוכלו המקומיים להתחיל בקידוחי בארות.

"מרכז השלום ייצור כל כך הרבה הזדמנויות חדשות", אברהם כתב, נרגש ומלא תקווה. "שתי הקהילות, הדידינגה והטופוסה, יחלקו את המשאבים המקומיים ביניהן. האנשים יקדמו מהלכים בוני שלום ואמון זה בזה, לקראת שיתוף מיזמים ברי קיימא."

Source URL: <http://tohumagazine.com/he/article/%D7%9C%D7%A9%D7%97%D7%A8%D7%A8-%D7%90%D7%AA-%D7%94%D7%A0%D7%A2%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%97%D7%99>

%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%A9%D7%9C-%D7%A1%D7%90%D7%9C%D7%95%D7%95%D7%94-%D7%A7%D7%99%D7%A8

Links

- [1] <https://tohumagazine.com/sites/default/files/ASTHEB~1.PNG>
- [2] <http://tohumagazine.com/he/file/still-video-photographed-abraham-ngatuba-his-trips-back-his-homeland-eastern-equatoria-s-sudan>
- [3] <https://tohumagazine.com/sites/default/files/Ngatuba%20Village%20is%20in%20Budi%20County%2C%20%20%20%20in%20Eastern%20Equatoria%2C%20the%20youth%20gather%20for%20a%20holiday%20dance.png>
- [4] <http://tohumagazine.com/he/file/still-video-photographed-abraham-ngatuba-his-trips-back-his-homeland-eastern-equatoria-s-0>
- [5] <https://tohumagazine.com/sites/default/files/The%20youth%20of%20Ngatuba%20Village%2C%20in%20%20%20%20Budi%20County%2C%20Eastern%20Equatoria%20aspire%20to%20use%20local%20resources%20for%20cultural%20%20%20%20work.png>
- [6] <http://tohumagazine.com/he/file/still-video-photographed-abraham-ngatuba-his-trips-back-his-homeland-eastern-equatoria-s-1>
- [7] <https://tohumagazine.com/sites/default/files/In%20the%20Eastern%20Equatorian%20village%20%20%20%20of%20Budi%20County%2C%20youth%20celebrate%20festivities%20by%20dancing%20and%20performing%20%20%20music%20%20for%20as%20long%20as%20a%20week%2C%20continuously.png>